

**Aen-Merckingen Van Den Eerw. P. Cornelius Hazart,
Priester der Societeyt Jesv.**

Hazard, Cornelius

Antwerpen, 1662

Het I. Capittel. Van de Ketterijen van de Aerianen Anno 350.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71393](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-71393)

noemen) ende in woorden / ende leeringhen pre-
cis over een-komen met de voornaemste oude
ketterijen / die voor soodanigh zijn veroordeelt
gheweest van de Oudt-paderg / ende de oude
Recht-sunighe Kerche. Ieh sal dit bewijzen/ stel-
lende de eghen Woorden vande Ghereformeerde
Leert-aer/nessens de Woorden oft leeringhen van
de oude ketterg Maer uyt noodtsakelijck/ ende
sonder teghenspreken sal moe en volghen de on-
derlinghe ghelyckenisse/ende over-een-komste.

HET I. CAPITTEL.

Van de Ketterijen van de
AERIANEN

Anno 350.

§. I.

Her eerste Stuck raeckende het bidden
voor d'overledene.

Deghen woorden van dese ketterg heeft
en H. Epiphanius ons achterghelaten *Ha-
rest 79.* ende lypden aldus :
Wat reden, eghen sy / isser om de namen der over-
ledene te noemen naer hare doodt ? Want dat de leven-
de bidt, oft sijne goederen uytdeelt onder de armen : wat
voordeel komt daer van tot den dooden ? Indien de ghe-
beden vande leyende konnen baten aen d'overledene,
dat dan niemandt voortaeen iedt goeds doe ; maer eenige
vrienden sich make, op wat maniere het mocht wesen, 'tzy
door uytdeelen van ghelyck, 'tzy door ghebeden, op dat hy dit
op't eynde van sijn leven becomen mocht , dat sy Gode
voor

voor hem bidden, op dat hy nae dit leven gheen onghemack en lijde, ende gheene straffen van hem vereycht worden voor de grouwelijcke misdaden.

Dit wedertlyyd Epiphanius in deser voeghen: Voor soo veel aengaat die ghewoonte, van de namen der overledene uyt te spreken: wat kander profijtelicker wesen als dat? Dit gheschiedt, op dat, de ghene die teghenwoordigh zijn, ende de selve hooren haer vastelijck laten voorstaen, dat de dooden leven, ende niet gantschelijck vernietigd en zijn, maer dat sy noch zijn, ende by den Heere leven. Ten anderen, op dat men die godsdienstighle leere soude verkondighen, dat de ghene die voor hare broeders bidden, wel van haer hopen als wensende uyt de lande ghereyst: Eyndelijck, de ghebeden die voor de dooden ghedaen worden, zijn een haer profijtigh, al-hoe wel sy niet juyst alle de schulden uyt en doen: Maer hierom zijn sy profijtigh, om dat wy door gaens, als wy noch zijn op der aarden oft vrywillighlijck, oft teghen onsen danck struyckelen: **W**y houden dan ghedachtenisse, ende vande rechtveerdighe, ende samen vande sondaren: Van de sondaren, op dat wy haer vanden Heere bermhertigheydt verwerven: Van de rechtveerdighe Vaders, ende Patriarchen, Propheten, Apostelen, Evangelisten, Martelaren, Belijders, Bisschoppen, Eremijten, op dat wy onsen Heere Jesum Christum met eenen befondere ere achtervolghende, vande reste vande menschen afscheyden, ende behoorlijcken dienst toedraghen aan sijne Majesteyt.

Daer nae slijnt Epiphanius het Capittel met dese woorden: Ick segghe dat de Kercke dit nootfakelijck doet, de welcke dese ghewoonte van hare Voorouders overgehelevert ontfanghen heeft. Kan iemandt de instellinghe vande Moeder, oft wet vanden Vader om-verre smijten: ghelyck van Salomon gheschreven is: *Hoort sone de woorden van uwen Vader, ende verwerpt de wetten niet van uwe Moeder:* Met welcke woorden hy te kennen gheest, dat den Vader, dat is, den eenigh gheboren Godt, met den H. Gheest gheleert hebben, eensdeels by gheschrift, eensdeels sonder gheschrift: ende dat onse Moeder de Kercke enighe wetten by haer heeft, die niet en kunnen onthonden,

T 5

den, ende te niete ghedaen worden. Dese dinghen dan, de wijle sy, inde Kercke ghestelt zijn, als uytneemende, ende gantschelijck verwonderens weerdigh, soo wordt om dese reden alleen dien bedriegher overtuuyght.

Hier hebt ghp de leeringhe vande Aërianen, de wederlegghinghe van Epiphanius, ende de ghewoonte vande heele rechtstaiche Kercke.

Bemerkt / dat Epiphanius syne wederlegghin-
ghe deypt in twee Deelen : Het eerste deel raeckt
het opsegghen vande namen der overledene / aen
de gemeyntre. Dit/ sept hys/ is profijtigh aende le-
vende die-se hooze / want hier uyt verstaen sy dat
de dooden niet gantschelijck te niere en zyn/ ende
hebben hope van oock nae de doodt te leven. Het
tweede deel raeckt de ghebeden : dese/ sept hys/ zyn
profijtigh aen d'overledene selue / om aen haer
berinhertigheypdt te verkrighghen vanden Heere.

Laet ons nu hier benesseng hoozen den H. Au-
gustinum Haresi 53. De Aërianen, sept hys/ leeren, dat-
men niet en behoort te bidden, noch offerhande te doen
voor de dooden.

Desghelyckis dock den H. Isidorus Hispalensis Lib. 8.
Origin. cap. 5. Sy versmaeden, sept hys/ het offeren van't
Sacrificie voor d'overledene.

Hier mede komt oock over-een den H. Joannes
Damaseenus Lib. de Haresibus. Sy loochenen, sept hys/
dat-men iedts moet offeren voor de dooden.

De selve woorden heeft Guido Carmelita Summa
Haresi. cap. 49.

Kan de leeringhe hande Gheriformeerde clae-
der uytghedrukt worden / als in dese ketters?
Loochenen sy niet dat-men voor de dooden moet
bidden / versmaeden sy niet de offerhanden / ende
Sacrificien / die voor de dooden hy ons ghedaen
worden?

Laet ons haer eyghen Leeraers hoozen spre-
ken :

Voor uyt sal gaen Joannes Calvijn Lib. 3. Instit.
cap. 5. §. 10. De oude / sept hys/ die ghebeden hooz-
de dooden deden/saeghen/dat sy hier in/ noch be-
vel

bel Godts / noch behoorlijck exemplē hadden/
waerom hebben sy dan bestaen sedt sulckē te
doen? Iek segghe dat sy daer in/ menschen zijn
gheweest / ende dat men daerom niet en moet
naevoeghen dat sy ghedaen hebben.

Item : Als onse Partije my opwoert / dat het
over duysent vijf honderd jaren een ghebruyck
is gheweest voor de dooden te bidden ; iek bra-
ghe haer van ghelycken/door wat Godts woort/
door wat openbaringhe/door wat exemplē sulcx
gheschiedt is?

Item : Wy en moeten onser lieſde / die wy tot
de dooden draghen/soo veel niet toelaten/dat wy
souden daer door eene verkeerde ghewoonte van
bidden in de gheimeynē oprechten.

Item : Augustinus verhaelt in de boecken der
Welijdinghen / dat Monica sijn moeder / seer ghe-
beden heeft/ dat men haerder soude ghedachtigh
wesen in den dienst aen den Auteer : *Qui was-
en onde wijsche begheerte/ de welcke den sone
niet en beproefde met den regel baude Schrif-
ture ; maer nae de gheneghentheyt der nature/
heeft hyt andere willen aenpryzen.*

Item §.8. Die zijn meer dan dwaeg / die dese of-
ferhande der wet (te weten voor de dooden) tot
ons trecken/ want wy weten/dat d'offerhanden/
die alsdan ghebruyck wierden / door de komste
Christi ghe-eyndight zhn.

Eben rondt spreekt Chamierus Tom 3 lib. 26. c. 24.
§.2. segghende : Al dat bidden voor de dooden
moet agheschafft worden.

Dit selve stemt toe Guilielmus Perkinsius Cathol.
Reform. Controv. 17. cap. 2. Wy segghen / seyd hy / dat
het ongheroorloft is/ voor desen / of dien vooden
te bidden / om dat hem Godt soude verlossen myt
het baghe-vper / want wy en hebben hier van
noch hebel/noch beloſte.

Dese voertappē gaet oock in Everaert Schuyl
in sijne noodwendige Consideratiēn. Propos 26. Oft het
ghebedt / seyd hy / voor de overledene in't ghe-
bruyck

bruyck is ghetweest / ofte niet / daer is ons weynich aengheleghen : wie ontket datter oude misbruiken gebonden worden?

Ten lesten komt te voorschijn D. Cabeljau / in sijn Memory-koeck. Parte 2 pag. 734. Ons aengaende / sept hys / dat wy gantsch niet en houden van het bidden / aelmoessen updeelen / ziel-missen bestellen / of eenighe penitentie werken te doen voor eenighe overledene / ende belachen de ghene die daer mede besich sijn / dat bestaet in groote reden: Want wy oordeelen dat dit niet en kan gheschieden in den gheloobe / met eene goede verzekeringhe / dat Godt soodanighe diensten voort dooden / hem sal laren welghevalen.

Item pag. 735. Wy en kunnen oock niet sien / wat voordeel dat het gheven kan aan de overledene / dat de lebende voor haer bidden / aelmoessen gheven / ende andere werken van ghenoeghdoeninghe willen doen.

CATHOLYCKE AEN-MERKINGE.

Op al het voorgaende.

ICH en sie niet hoe het een druppel waters meer ghelyck kan sijn aan het ander / als de leeringhe van Partyc is / aend die vande kettersche Aetianen: Noch oock hoe het swart meer kan strijden teghen het wit / als de leeringhe van Partyc strijdt teghen die vande Rechtfurnighe Outvaders / ende vande oude warachtighe Kereke: stelt se uestens malkanderen / ende ghy sult het sien voor de oogh.

De Aetianen, vraeghden: Wat reden isser om de naemen der dooden op te segghen naer harte doort?

Calvyn vraght: De oude en hebben noch bevel godts, noch behoorlijck exemplē ghehad: om wat reden hebbensy dan bestaen sulcx te doen?

Gag.

Guilielmus Perkinus segt: T'is onghehorloft voor de dooden te bidden, want wy en hebben hier noch bevel, noch belofte: dat is te segghen: Gheen reden om sulcx te doen.

De Arianen segden: Dat de levende bidt, ofte sijne goederen uyt deelt onder den armen, wat voordeel komt daer van tot den dooden? Petrus Cabeljau segt: Wy en kunnen niet sien, wat voordeel dat het gheven kan aan de overledene, dat de levende voor haer bidden, ende aelmoessen gheven. Sijn dit niet de eyghen/ende selve woordien vande Arianen?

De Arianen, wilden van agheschafft hebben het bidden voor de dooden.

Chamierus besghelycx segt uyt druckelyck: Al dat bidden voor de dooden moet agheschafft werden.

De Arianen, versinaerden de offerhanden/ ende Sacrificien / die t' haren tijde / in de Kercke wierden ghedaen voor de overledene.

Calvyn, noemt se dwars/die dit doen: Hy noemt het een onde wijsche begheerrie in Monica, om dat is op haer doot-bedde begheerde / dat men naer hare doot / haerg soude ghegelyck wesen in den dienst aan den Antaet; ende gheeft een streeck aan Augustino, die dit toestende / als of hy ontwerende hadde gheweest in de schriften.

Petrus Cabeljau segt: Wy en houden gantsch niet van ziel-missen, ende belachen de ghene die daer mede besich zijn.

Eyndelyck de Arianen verwierpen de ghe-woonte vande rechtsginige Kercke / van hare/ ende vande voorgaende tijden: waerop Epiphanius vraght: Wie isser wijsse/dr Apostelen ende de Kercke niet hare leeraerg / die voor ons sijn gheweest/ ofte Acrius die nu eerst uyt den dooper gekomen is:

T'selue kunnen wij niet recht af vraghen haer onse Parryc, de welche niet de Arianen alle de voorgaende goede / ende loffelijcke ghewoonten van de oude Rechtsginige verwerpt / ende beslacht.

Dese

Wese over een-komste is soo klaer als het licht vande sonne. Hier nu hoe Partyc hier inne strijt teghen de out-baders/ende de Rechtsinnige Kercke.

Epiphanius seght: De ghebeden die voor de dooden ghedaen worden, sijn aen haer profijtich.

Petrus Cabeljau seght: VVv en kunnen niet sien wat voordeel dat het geven kan aen de overledene, dat de levende voor haer bidden.

Item pag 736. Al het bidden, en penitentie doen, voor de overledene, is verloren arbeyt. **Oit is recht contrarie an Epiphanio.** Epiphanius seght: Wy houden ghedachtenisse vande overledene sondaren, op dat wy haer vande Heere bermerticheyt verwerven.

Petrus Cabeljau seght pag. 734. **Dat en wert niet ghedaen/** om daermede de overledene te helpen, ofte voor haer te betalen; de ghebeden die voor haer ghe- daen wierden; en waren eygentlijck gheene ootmoedighie intercessien, om haer eenigh goet te verwerven by den vader, dat sy niet en hadden. **Oit is wederom recht contrarie.**

Verhalven soo moet Epiphanius lieghen wan- neer hy segt / dat men tsynen tyde inde Kercke ghedachtenisse hield vande overledene sondaren/ om haer bermerticheyt te verwerven van den Heere.

Epiphanius noemt het bidden voor de overlede- ne/eene nootsakelijcke, uytnehende, en de wonders- weerdicheyt ghewoonte van de Kercke, niet alleen van syne tyden / maer oock vande voorgaen- de.

Calvyn ter contrarien/noemt het eene verkeerde ghewoonte: Guilielmus Perkinsius, noemt het eene ongheroofde ghewoonte: Eueraert Schuyl noemt het Mis-bruycken.

Petrus Cabeljau seght: Dat men in laeken van Reli- gie, niet soo seer in acht moet nemen, wat de ghewoon- te van dese of gene Kercke medebrengt, als wel wat met den reghel van des heeren woort over-een-komt. **Alp of de Out-baders/** ende de gude Rechtsinni- ghe

Vande Ketterijen der Arianen. 303
ghe Kercke niet beter verstaen hadden den re-
ghel van des Heeren woort/ als onse nieuw-Ghe-
reformeerde.

Ydele uyt-vlucht van Partye.

Dat gaet vast/seght Eueraert Schuyl pag. 119, dat
de oude niet ghebeden hebben, dat de dooden uyc
het Vaghevyer souden verlost worden.

Tgaet soo vast/als een mensch die geen voerk
en heeft / ofte een kreupel die op twee krucken
springht: die hier van bescheerd wilt hebben/die
lese myn Tractaet / dat ick ghemaecht hebbe
van t'baghebijer.

Doch laet ons hier het baghebijer een weij-
nich van kant stellen. Partye en kan my niet loo-
chenen / ofte de Arianen sijn voor Ketters ghe-
houden gheweest. Ten eersten, om dat sy niet en
wilden ghebeden hebben/ noch offerhanden / of
Sacrificien ghedaen hebben voor de Overlede-
ne. Ten tweeden, om dat sy seyden/dat die ghebe-
den aen de overledene nter en kosten baten/ ofte
profijtich sijn. Ten derden, om dat sy spotteden
met de ghelwoonte diesaengaende bande heele
Rechtsinnige Kercke: welche Epiphanius ghe-
tugght gheweest te sijn/ te bidden voor de over-
ledene sondaren/ op dat men haer van den Heere
bermerrichept soude verwerpen: dit alles is ghe-
wigtende seker. Ergo/het baghebijer onaenghe-
sien/de wylle Partye dese ghelwoonte in hare ghe-
meente gantschelyck verwerpt / ende voor on-
wittighen / ende verlozen arbeyt hout voor de
dooden te bidden / soo volght het nootsakelijck
dat sy in dit stuck moerten ghehouden wordien
voor Ketters: **De wylle sy teghenstrydich**
sijn aen de heele rechtsinnige Kercke. Want de
heere Christus heest geseyt: Indien ymant de Kercke
niet en hoort die sy als een heyden, ende publicaen.

Stelt dan/ beminde vrienden, het baghebijer
han

van hant/ende bidt/ ofte gheestaelmoessen voor
de overledene / op dat ghy haer van Godt ber-
merichtept mooght verwerven: gheloost dat die
ghebeden aen de overledene profytich sijn / om
eeniche schulden uyt te doen , soo als Epiphanius
seghe : Ende soo sult ghy doen t'gene de oude
Rechtsnighe Kercke ghedaen heeft / ende ver-
loochenen de ketterye van de Arianen.

Tot toemate dient hier bemerkt / dat al-
hoewel Epiphanius , hier niet en ghebruijct het
woordeken vagheuyer , noch rang openlyck
seghe: / dat de ghebeden die voor de dooden gheadaen
worden, aen de dooden selve profytich sijn , ende daer-
om, sepr hy/sijn sy profytich , om dat wy hier op der
aerden veel struykelen , daerom sepr hy voorders/
dat de Kercke ende van syne / ende van de voor-
gaende tijden hadt voor de overledene sondaeig/ /
op dat men haer van Godt bermerticheyt soude ver-
weruen, ende hare schulden , of struykelinghen , al-
hoewel niet al te mael samen , soud uytdoen. Alsoo
spreekt noch den H Augustinus in de boeken van
syne belijdinghen.

Hier npt beslupt ick wettelijck / dat Epiphanius
met de heele Kercke van sijnen tijt moet een
plaetse van supverrijnghe gheloost hebben: want
sy en baden niet enckelijck voor de over-
ledene/maer baden / op dat sy aen haer bermerticheyt
van Godt souden verwerven , ende hare schulden ,
of struykelinghen uytdoen : *Wat en kan niet ghe-
sept worden van de Heilighen des hemels/want
die en hebben gheen schulden : Ten kan oock
niet gheseyt worden ten oplichte vande ver-
doemde / want die en sullen inder ewichept
gheen bermerticheyt hebben : Ergo van reene
derde soozie van dooden / de welcke noch in den
hemel waren / noch inde Helle. Nocht nu die
plaetse soot u bestelt.*

Tweede

Tweede uyt-vlucht.

Dominus Cabeljau in sijn Catholijcke Waerheyt
Pag. 557. Iek en kan niet mercken, seyt hy / dat
het *Augustinus* voor een ketterye in *Aeris* hout, dat hy
het bidden, ende offeren voor den dooden regensprack.
Hy verhaelt alleen historyscher wijsē dat *Aerius* dit on-
der anderen leerde, maer souder veel oordeels daer van
te gheven.

Maer Domine Cabeljau: Ghy weer wel beters/
maer ghy speelt al wissens den ontwerenden:
Hebt ghy dan niet ghelesen wat *Augustinus* seght
op t'lesie van de 58, ketterye? hoor t' sijn woordēn:
Tot hier toe, seyt hy / heeft *Epiphanius* ghebracht sijn
weick vande ketterye, een man groot gheacht onder
de Grieken, ende van vele ghepresen over sijn oprech-
ticheyt des Catholijcken gheloofs: VViens orden, in
het vertellen der ketteren, ick gev o l g h t h e b b e, niet de
maniere. Nu en hout ghy my niet loothenen/oste
Epiphanius(die van *Augustino* ghevolght/ende ge-
presen wort / als een oprecht Catholijck Bis-
schop)heeft *Aetium* berispt / wederlept/voeg een
bedriegher ghehonden / in t' gheral der ketteren
gestelt/om dat hy bewierp de ghebeden voer de
dooden: Ergo de wylle *Augustinus* seght dat hy
Epiphanius in alle ghevolght heeft/ behalven dat
hy de eene ketterye wat kozter ghestelt heeft/ de
andere wat breeeder / soo hout hem dan *Augustinus*,
aen het voordeel van *Epiphanius*, niet alleen/
soo ghy seght/ in *Aetium* te verdormen/ om dat hy
tot de Aetiaensche ketterye vervallen was, maer ogch/
om dat hy bewierp het bidden/ende offeren voer
de dooden. Domina soo goede koop sou ghy
konnen segghen van alle de ghene die *Augustinus*
stelt inde lipste der ketteren dat hyse daer niet
ghestelt heeft als ketterys/ de wylle hy deurgang
enkelijck voortstelt hare leeringhen.

S. II.

Het tweede stück van de Ketterye der
Aerianen Rakende sekere ghestelde
vastendaghen.

De epghen woorden / dese-aengaende hande
Aerianen stelt ons den H. Epiphanius voor/Ha-
resi 75. Ghestelde vastendaghen / sepeden sy sijn al-
legaer dinghen eyghen aen de loden, ende onderwor-
pen aen t'ock der slauer nye: VWant aen den rechtveerdig-
ghen en is gheen wet ghestelt, maer aen de ghene die vader ofs
moeder dooden, ende aen sodanige van dien slach. Want indien ick voorghenomen hebbe te vasten: Ick sal vasten
op dien dach dat t'my belieft, ende met volle vry-
heyt. Hier van komt het, segh Epiphanius/ dat die
kettters liever op de sondaghen vasten, ende even op
den Woensdach, en Vrydach. Alhoewel sy oock dik-
wils vasten op den Woensdach, niet uyt eenigh ghe-
bodt, maer uyt haren eyghen wille, soo sy segghen: Nu
op de dagen van Paesschen(welcken tyt wyp legghen te
vieret met op de aerde te slapen, de suyveheyt onderhouden,
het lichaem te kastyden, derhalven met
ghebruijk van drooghe spijsen, met ghebeden, waken
vasten, ende met meer dierghelycke aldersaelicste ka-
stijdinghen des lichaems) sy ter contratiën van s'mor-
ghens vroegh sijn beslich met koken, ende ghespannen
wesende van vleesch ende wijn, lachen, en mallen, ende
spotten met die, de welcke die heylige weke van Paes-
schen overbrengen met die alderheylichste godts-dien-
sticheden. VWant alhoewel sy voorgheven, dat sy alle
saken verlaten, sy en onderhouden nochtans niet die
wysen van leven, maer sy begheven haer meer als te veel
tot wyn suypen, en vleesch-eten.

Dese ketterye gaet Epiphanius daetelijck
wederlegghen/met dese woordene

VVie

Wie isser ergens in de werelt, die hier in niet over-
een-komt, dat de VVoenstach ende Vrydach toeghe-
eyghent is een een solemnel vasten? Indien wy uyt de
constitutie der Apostelen de autoriteyt willen opha-
len: VVaerom weit by haer, door cene gheduriche
wet, het vasten van VVoenstach, en Vrydach vast gestelt,
uytgesondert den Pijnxteren? VVaerom stellen sy dat
men de ses daghen voor Paeschen niet anders en sou-
de ghebruijken tot spijs, als broodt, sout, ende wa-
ter?

Daer naer sept hy vande ghestelde vastenda-
ghen: Alhoewel de Apostelen daer van gheen ghewach
en hadden ghemaeckt, dat is nochrans door de ghe-
meyne toestemminge vande Kercke aenveit, ende vast
ghestelt, eer oyt *Aerius* met de *Aerianen* in de Werelwa-
ren.

Hier hebt ghy wederom Klaerblykelyck uyt-
ghedruckt ten eersten de Ketterye van de *Aerianen*:
ten tweeden, het ghevoelen van *Epiphanius*: ten der-
den, de ghewoonte vande Heele rechtfinnige Kerc-
ke.

Nu eens ghesien / wat de andere Out-baders
van dese voorsepde seete hebben gheseyt.

Augustinus Haresi 53. spreekt daer van in deser
voeghen: De *Aerianen* legghen, dat men de ghestelde
vastendaghen niet solemnelijk moet onderhouden,
maer dat men moet vasten, als een yeder begheert, op
dat sy niet en schynen te wesen onder de wet.

Den H. Iohannes Damascenus seght lib. de *Heres*. *Aerius* verbiedt te onderhouden het vasten vande Voen-
stach, en Vrydach, ende van de veerrich daghen voor
Paeschen: Allegaer d'se ghestelde daghen verdoemt
hy. Hy heeft ghebruijkt vleesch, ende alle soorten van
spysen, sonder religie. Indien ymant het vasten wil on-
derhouden hy loochent dat dit moet onderhouden
worden op sekere, ende gestelde dagē, maer alsmen wilt.
Want hy loochent dat hy aen de wet is ghehouden.
Guido Carmelita seght. *Sum. Heres* cap 49. De *Aeria-
nen* legghen dat men gheene vastendaghen n moet
instellen, op dat sy niet en schynen te wesen onder de

wet, maer dat een yeder moet vasten nae sijn wel-beha-
ghen.

Hoozt nu hier benessens het ghevoelen van de
Gheriformerde.

Voor eerst sicht Ioannes Caluyn lib. 4. Instit. Cap. 12.
§. 20. Van heest oock/ seyt hy / de supersticuse
onderhoudinge des veertrichdaegschen vasten al-
omme plaerse ghetreghen: om dat de ghemeene
man mynde / daermede Godt een upnemende
dienst te doen.

Item §. 21. Daer sijn goddeloose wetten ghege-
ven/ waer dooz de conuentien met verderfelic-
ke stricken verbonden wozden. Men heest ver-
boden vleesch te eten etc.

Ten tweeden Daniel Chamierus lib. 19. de Ieunio cap.
§. 2. Wy/ seyt hy / en bekennen gheen ghestelde
vastendaghen / ofte van Christo inghestelt / ofte
van de Apostelen onderhouden / maer alles nae
den teghenwoordighen noot.

Item §. 9. Tis seker dat inden staet van de eerste
Kercke gheene wetten en waren van sekere va-
stendaghen.

Tenderden, Guilielmus Perkinsius Demonstr. problem.
pag. 281. § 3. Het vasten van Paeschen is vryplicht
onderhouden gheweest aengaende de verbinte-
nisse van de conuentie / sonder noot van bevel/
ofte ghebodt tot het jaer 400.

Item de serm. Christi in monte pag. 414. Den tpt van
het denoot vasten / aengaende conuentie/ wert
vry gheslagen.

Item: De Roomsche Kercke dwaelt in dit
stuck / als sy de conuentien verbint tot het
onderhouden van sekere ghestelde vastenda-
ghen.

Ten vierden. De Professeurs van Leyden in Synopsi
prioris Theologia Dis. 37. pag. 519. He: vasten is so
van Godt in ghestelt/ dat het in t'ghemeen / van
vrye dispositie is / volgens de omstandiche-
den.

Item. De Papisten dwaelen hier grootelijc/
de

de welcke/ teghen de Christelijcke vryheit / het vasten hebben ghebonden aan sekere daghen/ en tyden/ende meer als de Joden/ de Kercke sonder eenighe prauende oorsake / met vele / ende ghestelde vastendaghen hebben belast / ende de conscientien verbonden als niet een wet van nootsakelijcke onderhoudinghe/ te weten / wekelijck / door het vasten vande Woensdach / en vrydach / ende daernact jaerlijck beertich daghen.

Ten vyfden Petrus Cabeljau in sijn Memory-boeck Pag. 38. Wy meynen/ seyt hy/ dat de Christelijcke vryheit wert te kost ghehaen in ordinare vastendaghen te ordineren / ende aan der selver onderhoudinge de conscientien der Christenen te verbinden/ ende daer in te stellen een groot deel van Godts diensticheyt.

Item Pag. 748. Wy meynen dat de Roomsch-gheinde hier in qualijck handelen / om dat sy het vasten / ende onthouden van sekere spijsen / binden aan ghesette tyden/ wecken/ende daghen nae haer eygen wel-ghevalen als namelijck op den sesden dach der weke / dat is vrydach / ende op den sevenden/ dat is saterdach.

Item Pag. 758. Wat belanght de vastendaghen/ die de Roomsche kercke heeft / als daer zijn de wekelijcke vrydach/saterdach/ ofte Woensdach/ mit sgaderg de Quater temper daghen / en sijn gheen overleveringhen/ noch insertingen der Apostelen : maer menschelijcke ordinantien / die gheen conscientie kunnen binden.

CATHOLYCKE AEN-MERCKINGHE.

Wat wilt ghy klaerder/ om te sien / dat Parise de selve opinien drijft/ die de Arianen gehadt hebben/ende bestrijden het gevoelen vande Outvaderg/samen met de ghewoonten vande Recht-
sinnige kercke?

D 3

D 8

De Aërianen sepeden: Wy sullen vasten op dien dach dat t' ons belieft, ende met volle vryheyt. Alsoo ghetuughen eenpacrlyck/ende Epiphanius, ende Augustinus, ende Damascenus, ende Guido.

Guilielmus Perkinsius sept mede / dat den tyt van het deuoot vasten, aengaende conscientie wert vry gelaten.

Men hem komen over een de Professeurs van Leyden, segghende / dat het vasten is van vrye dispositie: ende dat de Papisten qualijck doen, wanneer sy teghen de Christelijcke vryheyt het vasten hebben gebonden aan sekere daghen.

Alsoo spreekt oock D. Cabeljau, segghende dat de Christelijcke vryheyt wert te kort gedaen in ordinare vastendagen te ordineren.

¶ De Aërianen, en wilden niet vasten uyt eenich ghebodt.

¶ Selre en wilt oock niet hebben Iohannes Calvyn: Want hy noemt dit goddeloos wetten, ende verde f'lijcke stricken.

Guilielmus Perkinsius noemt het eene dwalinge, de conscientien te verbinden aan sekere ghestelde vastendagen. Alsoo verwerpt hy/diesaengaende alle ghebodt/ende niet.

¶ Soe sept mede Petrus Cabeljau, dat het qualijck ghedaen is/ aen de onderhoudinghe van ordinare vastendagen, de conscientien der Christenen te verbinden.

De Professeurs van Leyden, segghen dat het is een dwalinge der Papisten d' conscientien te verbinden als niet een wet, aen ghestelde vastendagen.

¶ De Aërianen, en wilden niet vasten s'woensdachs/ en s'vrydaechs uyt eenich ghebodt noch de weke voor Paesschen / soo Epiphanius sept/ noch de heerlich daghen/soo Damascenus sept.

Iohannes Calvyn hout het heerlich daechsche vasten voor Supersticieus.

De Professeurs van Leyden, houden dat de Papisten dwalen, om dat sy een wet hebben ghemaeckt van s'woensdachs, en s'vrydaechs, en veerlich daghen te vasten.

Het

Het selve hout Petrus Cabeljau voor een quaden handel.

Ghelyck de Ghereformeerde hier in over-een-komen met dese ketters/alsoa strijden sp teghen de Out-baders; ende de oude Rechtsinnighe Kercke.

Epiphanius seght: VVie isser erghens in de werelt, die hier in niet over-een-komt, dat de VVoenstach, ende vrydach toc-ghe-eyghent sijn aen een solemael vasten?

Het vasten op die daghen misprijsen de Professours van Leyden, ende met haer Petrus Cabeljau, waer over oock de practyke vande Ghereformeerde soo klaer lept, dat se niemand kan loochenen.

Epiphanius seght / dat de Apostelen het vasten van swoensdaechs, en s' vrydaechs hebben vast giestelt, als oock deses daeghen voor Paesschen met t' derven van sekere spijsen.

Caluyn ter contrarien seght: VVyen bekennen gheen ghestelde vastendaghen vande Apostelen onderhouden.

Petrus Cabeljau seght: Die voornoemde vastendaghen en sijn gheene overleveringhen, ofte inscttinghen der Apostelen, maer menschelijcke ordinantien. Iae seght dat dit qualijck ghedaen is / die t' onderhouden.

Epiphanius seght: Dat de Apostelen van dese ghemelde vastendaghen hadden ghemaect een ghedurighe wer.

Die van Parrye roepen hier teghen mit de Aerianen, dat dit strijt teghen de Christelijcke vryheyrt, eni / dat men gheen wet en mach maken van sekere ghestelde vastendaghen.

Epiphanius seght / dat de Rechtsinnighe Kercke/ ende ghestelde vastendaghen / ende wetten / ende derben van sekere spijsen / met ghemeeue toesemminghe hadde aenbeert / ende vast ghestelt / eer Aerius met de syne opt in de werelt was.

Chamierus ter contrarie segt: Dat het seker is, dat in den staet vande erste Kercke gheen wetten en waren van sekere vastendaghen.

Epiphanius segt / dat het de ghewoonte was vande Rechtsinnighe Kercke t'zijnen tyde / de weke voor Paesschen te slapen op d'aerde, de suyverheyde t'onderhouden, t'lichaem te castijden, drooghe spijzen te eten, te bidden, waken, vasten; ende dat de Aërianen daer mede sporteben.

Dese ghewoonte heest Partije gantschelyck verwozen met de Aërianen, sportende oock hier over met de Catholijcken.

Epiphanius noemt alle dese voorgaende actien (waer onder hy mede het vasten stel) alderheyliche godts-dienstigheden.

Hier teghen segt Partije een-stemmelijck dat het gheen godts-dienstighede is.

Alsoo siet ghy dat Partije aengaende het vasten/ ende precies over-een-komt met de Aërianen, ende strijdt teghen de Oudt-baders/ende tegen de heele oude rechtsinnighe Kercke.

Ydele uytvlucht van Partije.

TEn eersten segt Petrus Cabeljau in sijn Memory-boeck Partie 2. Pag. 742.

Van Epiphanius en can men niet ontkennen, dat hy van opinie gheweest is, dat de Apostelen eenighe ghesteldé Vastendaghen hebben geordineert, doch hy gheeft genoeghsaem te kennen, dat hy dit alleenlijck heeft uyt mondeline ghe traditie.

Sheuomen het soo waer / hy segt evenwel dat het reene traditie is/ afkomende vande Apostelen / Want hy segt:

Al-hoe-wel de autoriteyt der Apostelen daer niet en waer, dat de over-een-stemminghe vande heele Kercke soude ghenoeghsaem zijn. **Daerom doet D. Cabeljau,**
seer

seer wel dat hy datelijck daer by voeght: **Wat** Epiphanius dit hadde misschien uyt de boecken der Apostolische Constitutien, die op den naem van *Clemens Romanus* uytstaen. Maer hy voeghter oock by / dat dese boecken baestaert, ende vervalscht zijn.

Stelt hier eeng *Domine Cabeljau*, uwt verstandt/ ende penne te werck / ende thoont myneens / dat dese voorsepde boecken ten tyde Epiphanius zijn ver- valscht gheweest.

Maer ghy seght / dat het schijnt, dat Epiphanius met wat te groote pickantigheydt teghen *Aerius* inghenomen zijnde, door lust van teghenspreken wegh-gheruckt is, om de teghen-lijn sti,ver over te trekken dan t'behoord.

Dat selve heft ghy hier boven gheseydt van Hieronymus ten opsigte van *Vigilantius*; doch het sijn maer ijdele mytbluchten en schijnen / die aen de verstandighe niet en connen voldoen: 'Tschijnt soo aen u lieden die alles gheern sount dzaepen naer u lieden ghesintheypdt / ende inbeeldinghe.

Ten tweeden seght D. Cabeljau *Ibidem*: *Augustini* ghevoelen van het Vasten en can niet recht verstaen werden uyt die plaets *Heresi* 53. al waer hy blootelijck ter loop verhaelt wat vande *Arianen* wiert gheseydt, sonder voordachtelijck sijn oordeel daer over te geven.

Iek hebbe haben gheseydt / dat het niet van noode was / dat *Augustinus* hier over mytdruckelijck sijn oordeel sou strijcken / de wijle hy hem hielt aen het bonnis van Epiphanius, die sijn werck hadde ghemaeckt van die ketterij te wederlegghen / *Augustinus* niet / op dat hy niet en son den t'ghene van een ander ten vollen gedaen was: willende alleen / soo hy selve bekent/ in't kort aenwijzen/ wat ketterijen van Epiphanius waren verdoemt gheweest.

De vraeghe is / of *Augustinus* *Aerium* heeft wsl- len verdoemen als ketter / om dat hy segde / dat men de ghestelde vastendaghen niet moet onder- honden / maer vasten nae beliefte / ofte niete

Hoo niet? waerom stelt hy hem dan in de hyste
der ketterijen niet Epiphanius?

Choont my om wat oorsake dat hy hem ver-
doenit heeft / ofte onder de ketterij ghestelt:
Hoo jae? wyp hebben ghenoegh: Want wyp
hebben dat de Aërianen in dat selve stück zijn ver-
oordeelt/in't welck de Ghereformeerde nu ter tydt
mede plichtigh zijn.

§. 3.

Het derde stück vande Ketterij der
Aërianen rakende het onderscheyt
tusschen de Bisschoppen
ende Priesters.

Den H. Augustinus *Heresi* 53. seght dat Aërius
leerde: Dat een Priester niet en moet, doort
minste verschil, onderscheyden worden van een
Bisschop.

Dit selve ghetuight den H. Joannes Damascenus
lib. de Haresibus daer hy segdt: Aërius loochent datter
eenigh verschil is tusschen een Priester, ende Bisschop.

De Aërianen, seght Guido *Snm. Heres.* cap. 49. Dolen,
om dat sy leeren datter gheen ondericheyt en is tusschen
een Priester, en Bisschop.

Het ghene van dese dyp Authenten in't kost
svert ghesegdt / verhaelt Epiphanius wederom in't
lauch / ende beydt / met sijne wederlegginghen
ende bewijzen van contrarie / hoozt hem eeng
spreken.

De leerlinghe van Aërius, seght Epiphanius, is boven
het verstant van den mensch furieux, ende grouwelijck:
Want hy seght: Waer in gaet de Bisschop een Priester te
boven? daer en is gheen onderscheyt tusschen alle beyde:
Want tis al een orden van beyde, ende de selve eere, ende
weerdigheydt. De Bisschop leght de handen op; Soo doet
oock

oock een Priester : De Bisschop doopt, t'selve doet een Priester : De Bisschop bedient alle goddelijken dienst: Niet min en doet een Priester : D. Bisschop sit op een throon; desghelycks oock een Priester:

Dese dinghen, seght Epiphanius, ghestroyt wesenende onder het volck heefter veele in dwaelinghe afgeleydt, ende is een aenleyder gheweest van die Secte.

Hoocht nu hier op de wedertlegginghe van Epiphanius: *Aerius, se pdt hy/ op dat hy ende sijn selven, ende si, ne toehoorders be triegh: Werpt op, dat den Apostel heeft gheschreven aen de Priesters, ende Diakens, niet aen de Bisschoppen: Ende sprekende tot een Bisschop heeft gheseydt, en wils de gracie niet veronachtsamen, die in u is, die ghy ontfangen hebt door de handen der Priesteren, dit seght hy, op dat een Bisschop, ende een Priester al t'selve sou schijnen te wesen: Maer hy is onwetende in de orden der Waerheydt, ende niet hervaren in de verborgien Historie; hy en erstaet niet, dat den Apostel, wanneer de verbreydinghe des Christelijcken gheloofs noch nieuw was, gheschreven heeft nae de gheleghentheydt der sake: Want alster nu Bisschoppen ghestelt waren, hy schreef tot de Bisschoppen, ende Diakens: Want alle dinghen en costen met ten eersten vande Apostelen, niet gheordineert werden &c.*

Nu, seght Epiphanius *voor der/* Dat een Priester t'selve niet en can wesen met een Bisschop verclaren de goddelijke woorden des Apostels, uyt de welcke verstaen wort wat een Bisschop is, ende wat een Priester is: Want schryvende tot den Bisschop *Timotheum*, spreeckt hy alsoo: *En bekijft gheenen Priester maer vermaent hem als vader: Wat noot aen een Bisschop te verbieden, dat hy een Priester niet en soude bekijven, indien hy gheen meerder macht en hadde als hy? waerom vermaent hy daer naer; dat de Bisschop gheen beschuldighe en soude ontfanghen teghen een Priester, ten sy voor twee, of dry ghetuyghen? Hy en heeft noyt gheboden aen de Priesters, dat sy gheen beschuldinge en souden ontfanghen teghen een Bisschop, oft dat sy een Bisschop niet en souden berispen.*

Hy moet gantschelyck verblindt zyn door passie/die hier niet en siet/dat dese Out-vader Aerium ver-

verdoemt hebben als ketter / om dat hy leerde/
datter gheen onderschept en was / tusschen eenen
Bisschop / ende tusschen eenen Priester.

Niemandt en kan loochenen / oft dit is mede
puer de selve leeringe van onse Partij: Hare woord
den zijn clae.

Dit leert Joannes Calvijn in Epist. ad Titum Cap. 1.
v.7. Dese plaets/ seyd hy/vanden Apostel thoocht
ghenoegh datter gheen onderschept en is tus-
schen een Bisschop / en tusschen een Priester;
want Paulus noemt nu sonder onderschept Bis-
schoppen / de ghene die hy hier een weynigh te
vozen Priesters / ende ouderlinghen ghenoemt
hadde.

Item in Epist. ad Philipp. Cap. 1. v. 1. Men mach hier
upt verstaen/ dat de naem/ Bisschop, allen dienae-
ren des Woorts ghemeen is / de wijle hy in een
ghemeente meer Bisschoppen stelt als eenen:
Soo beduyden dan dese woorden even veel / Bis-
schop, ende Pastoor, ofte Herder.

Item Libro 4. Instit. Cap. 3. §. 8. Woort / dat ick de
ghene / die de Ghemeenten regeren / hebbe ghe-
noemt sonder onderschept/ nu Bisschoppen / nu
Ouderlinghen/ nu Pastooren/ dat hebbe ick ghe-
daen naer het ghebruyck der Schrifture/de welc-
ke dese woorden ghebruyckt sonder onderschept;
want sy gheest den naem Bisschop aen alle de ghe-
ne/die Godts Woort bedienen.

Dese selve leeringhe tracht Daniel Chamierus
met veele woorden teghen Bellaminum te dragen/
Tom 2. Lib 10. Cap 5.

De selve leeringhe stemmen toe de Professeurs
van Leyden, in Synopsi Disput. 42. Pag. 609. segghende:
Den Apostel ghebruyckt het woordt / Bisschop,
ende Priester, sonder onderschept.

Ten lesten / D. Cabeijau in sijn Catholijcke Waer-
heydt Pag. 553. Wij en loochenen niet / seyd hy/
dat in Ambrosij tijden onderschept was tusschen
Bisschoppen/ en Priesters / maer de waergh is/
of dit onderschept ghesondeert is in Godts
Woordt/

woordt / dan oft het alleculijck rust op mensche-
lycke insettinghe.

Iem pag 195. Zijn de namen van Bisschop, en Prie-
ster eenderle per soonen ghelyc / soo dat in de
Schrifture de Bisschoppen Priester / de Priester
wederom Bisschoppen ghenoemt worden / wat
reden isser dan / van de ampten selve t' onderschep-
den?

CATHOLYCKE AEN MERCKINGHE.

Hier valt wegnich te bemercken / want van
weer-syoen zijn de woorden de selve. Aërius
sepde / datter gheen onderscheydt en was tusschen een
Bisschop, ende een Priester: Al de selve woorden ghe-
bruycken Calvijn, Chamierus, de Professeurs van Ley-
den, ende Petrus Cabeljau, hevechten samen met Aë-
rius, de leeringhe van Epiphanius, het gheboelen
van Augustinus, Damascenus, &c.

Ydele uyt-vlucht van Partijē.

Ich gheloobe dat D. Cabeljau hier wederom sal
segghen / dat Augustinus over dese leeringhe
Aërius sijn bonisse heeft opgheschouwt.

Wel-aen: anwōrdt my sond' r heimpelein-
ghen: Te weten / datter gheen onderscheydt en is tus-
schen eenen Bisschop, ende eenen Priester: oft het is
eene quade leere / oft eene goede? is het een goede
ende ghesonde leere? hoe is die van Epiphanio he-
rispt/ende wederleypdi? hoe is die van Augustino
upt Epiphanio gherrocken/ende ghesielt onder so-
vele onghelynde leeringhen? is het niet ghe-
noegh dat hy die metter daet daer onder stelt/
moet hy daer hy updruckelijc segghen / dat sy
quaedt is? wat schijn kan het oock gheven / dat
Augustinus een ghesonde leere sond' stellen onder
soo menighe ketteriche? is die leere quaedt?
wilt ghy niet behyden/ dat sy ketterich is/ behydt
dan

dan ten missten/ dat ghy qualijck/ ende berispe-
lijck leert / wanneer ghy ront upt met Acrius
seght/ datter gheen onderscheyd is tusschen eenen Bis-
schop, ende eenen Priester: **Wij** sullen ons hier mede
te vreden houden.

Tweede uytvlucht.

DE vraghe is, seght *D. Cabeljau*, oft dit onderscheydt
ghefondeert is in Godts woordt.
Es Mact de teghen-vraghe is / oft Epiphanius, Au-
gustinus, Damascenus, ende de Kercke ten tijde Am-
brosij, wanneer dit onderschepdt was (soo ghy sel-
ve bekent) niet beter het woordt Godts en ver-
stonden/ als onse nieuw-Ghereformeerde?

Derde uytvlucht.

DE wijle/ seght *D. Cabeljau*, in de Schrifture, Bis-
choppen Priesters, ende Priesters wederom Bis-
choppen ghevoemt worden, wat reden isser dan van de
Ampen selve t'onderscheyden?

Ten eersten, de reden soudt ghy moeten vraghen
van Epiphanius, die sal se u segghen / ende van Au-
gustino, waerom dat hy een ghesonde leere heeft
ghestelt onder soo menighe kettersche / ende on-
gherijnde.

Tentweeden, wat beslupt is dit upt den naem/
tot de daer selve: wie sal upt den selven naem be-
slupten/ dat den eenen persoon niet meerder van
macht / ende weerdigheyt is / als den andren?
Isser dan gheen onderschepdt tusschen een **Se-
cretaris** van een slecht **Edelman** / ende tusschen
een vanden Coningh / is desen testen niet gant-
scherlyck vonden eersten verschillende in macht/
ende weerdigheyt: nochtans sp voeren alle bep-
de den naem van **Secretaris**.

Vierde

Vierde uytvlucht.

B **A**mbrosius, seght D. Cabeljau in die Catholijcke Wærheydt pag. 554 worden de Priesters Bisschoppen gheheten, de Bisschoppen Priesters.

Ghenomen: dat is nu beantwoordt. Wat dan voorders?

Sy zijn beyde Offer-Priesters voor den Heere.

Maer Ambrosius voeghter **hy**: Maer den Bisschop is den eersten; soo dat ieder Bisschop Priester is, maer niet ieder Priester Bisschop. Wat dan voorders?

De ordineringhe des Bisschops, en des Priesters is een.

Maer Ambrosius voeghter **hy**: Om dat Timotheus niemandt voor hem hadde, soo was hy Bisschop, ende seght/dat een Bisschop meerder is als een Priester. Iae voeghter **hy**/ dat het noch billigh, noch gheoorloft is, dat een Priester een Bisschop soude ordineren.

Vijfde uytvlucht.

Dese neemt D. Cabeljau pag. 556. op de woorden Hieronymi, namelijck die hy heeft in den brieftot Rusticum Narbonensem, alias Evagrium.

Doch hier op is hem van een ander seer wel gheantwoordt gheweest/ dat Hieronymus hier onderschepdt maectt tusschen een Bisschop / ende Priester/segghende: Wat doet een Bisschop, dat een Priester niet en doet, uytghenomen de Ordineringhe?

Maer D. Cabeljau seght: Wie heeft oyt geloochent, dat Hieronymus wel wist dat in sijne tiden de Bisschoppen waren onderscheyden vande Priesters, ende dat sy haer daer boven veel verheftent?

Het eerste is ons gheuegh: het tweede/indien het te veel is gheueest/mag een abugg/ wþ houden ons aan de goede ghewoonte/ die van Epiphanius, Augustinus, ende andere beweert woordt.

*Tis waer / Hieronymus seght / dat naederhandt eenen

eenen is verkoren, die boven d'andere mocht gestelt worden, is ghegaen tot remedie van scheuringhe.

Dat blijft / dat Hieronymus absolutelijck seght/ dat een Bisshop iuerder is als een Priester/ namelijck aengaende de Ordineringhe, van't welck hy niet en seyd / dat naederhandt opghekoenen is ; waer uyt volghet dat een Bisshop / volghens de leere Hieronymi althyt meerder is gheweest als een Priester. Waerom hy oock seyd / Priester is een naem van ouderdom, Bisshop van weerdigheydt. Waerom hy oock in den selven brief / een Bisshop verghelycht hy eenen Generael van't legher / de Priesters by't legher : Ghelycht dan de weerdigheydt ende macht van eenen Generael des leghers verre te boven gaer die van alle d'andere de welcke onder hem staen / alsoo is't mede van eenen Bisshop.

Indien Medina, ende Alphonus à Castro , met de welcke ghy soo veel spaockg maeckt/ dese woerden/ende de voorgaende van Hieronymus soo overweghen hadden / en souden soo niet ghesproken hebben/ghelyck als hy doen.

Draeght ghy my / oft ick wil wijsen als dese tween niet te propooste : beantwoordt alleen 'tghene ick u l.hier hebbe voorgestelt/ende thoont dat dese mijne bewijzen uyt Hieronymo ghetrocken/niet vast gaen.

A E N - H A N G H S E L.

TIs de pijnre weerdet het bonuisse te hoozen vande Chronijk-schrijvers van Maegdenburgh Cent.4. cap.5. pag.401. het welck sy strijcken/ raken de dese voorgaende ketterijen / over den H. Epiphanus , die de selve bescreuen heeft: Oft men seyde, segghen sy/ dat Epiphanus dese dinghen te hoogh ghenomen heeft : want het is meer ketersch , ende strijdende teghende H. Schrifture, die ghewoonten , superstitieuselijck , dat is nootslakelijck , ende met opinie van godts-

Vande Ketterije der Jovinianen. 321
godts-dienstigheydt t'onderhouden, dan de selfe te ghe-
bruycken met vryheydt.

Daer hebt ghy Epiphanius van haer verooy-
deelt / niet alleen als supersticlus, maer oock als
ketersch, ende strijdende teghen Schrifture, doch de
goede mannen en hebbent niet ghedacht dat Epi-
phanius hier in over-een-quam met d'andere Out-
vaders / ende de ghewoonte vande heele Kerche
smitighe Kerche. Maer wat wonder: sp zyn wij-
ser als de heele oude Kerche / ende meer verlicht
om de Schrifture te verstaen/als die is gheweest.

HET II. CAPITTEL Vande Ketterije der IOVINIANEN.

Anno 400.

§. I.

Het eerste stuck raeckende de maegh-
delijcke reynigheydt.

Het ghevoelen dien aengaende van dese See-
te heeft ons met clare woorden myrghe-
druckt.

Door eerst den H. Augustinus *Heres 82.* Jovinianus,
sydt hy / verghleeck de maeghdelijcke reynigheydt
van religieuse Vrouwen, ende de onthoudinge van mans-
persoonen, verkielende een onthoudende leven, aende ver-
diensten vande suyvere, ende ghetrouwte houwelijcken:
Soo dat eenighe ghelyckheide Maeghden, nu oudt wesen-
de, tot Roomen, daer hy dit leerde, hem ghehoort hebben-
de, men segt ghetrouwte wesen. Hy self nochtans en
X hadde